

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А .

Бр. 32.

Београдъ 6. Августа

1848.

ПОСМРТНЫЙ СПОМЕНЪ

МИЛИСАВУ ТАДИЊУ,

погинувшемъ за народность србску на Вршцу
1848 год.

Ой Славю свы Славена майко!
И гевіе славенскога рода!
Вы заедво чинма божественнѣмъ
Пробуѣйте Срб-Славена сынке,
Нек', пренувши изъ дугога савка,
Своіой браћи у Карловце хите,
Србо пропасть предстои Србима,
И нѣовой народности милой.
Звѣръ свирѣпый, роѣнъ одъ тигрице,
Црный изродъ славенска племена,
Славъ Грабовскій спрема с' ударити,
На Карловце постойбину србску,
Да светиною православне вѣре
Безбожнима погази ногама,
И Карловце сруши и попали,
Не штедеши ни столѣтна старца,
Ни колѣвке невинна младенца. — —
Тако виче Карловкина вила
На Духове выше Карловаца. —
Гласъ разлеже с' по предѣли Срба;
Уцвилѣна Србадіе майка
Матерински све сынове зове:
„Аой гдѣ сте полюблѣни сынци!
„Майка ваша горке сузе ліе!
„Браћа, сестре у невольн пиште!
„Србске майке у црво с' обугле!
„Громъ ужасный прети разорити
„Куѣ миле и огньиште Срба! —
„Србско име и народность драга,
„На прагу се находи пропасти! —
„Чуйте нужду, чуйте делекъ майке!

„Ускорите браћи на обрану! —
Гласакъ овай Славіе намъ майке
Брзо душе полюблѣни сынци,
Одъ Баната и одъ Бачке равне,
Одъ Сріема и Србіе славне,
Башъ одъ Груже и Бѣлога Града.
Соколи се србски подигоше,
Да за име и народность драгу
Протъ душмана крвцу проливаю; —
Понайпрвѣй тогъ дочуе гласа
Юнакъ Србинъ Тадиѣ Милисаве, —
У Бел'граду Срб-сокола гнѣзду,
Пакъ на ноге подскочи юначке,
И витежкимъ онъ повика гласомъ:
„Браћо мила и земляци драги! —
„Когъ в майка родила юнака,
„Нек' свѣтло припаше оружъ,
„Да идемо браћи у Карловце.
„Ево славе! ево безсмртія!
„Ев' лавора за витежке главе!
„Ев' прилике садъ пролити крвцу
„За народность и за име србско,
„И за вѣру и за славу рода!
„Кой одъ Срба неб' погин'о сада
„За светињѣ: име и народность,
„Неб' вредію, да га сунце гріе,
„И да носи „Србъ“ на себи име! —
Кой витеза небы послушао,
Кой у пако небы за нѣмъ пош'о:
Небы юнакъ, небы Србинъ быо; —
Садъ Милисавъ припаса оружъ
И съ тріестъ се онъ навезе дурга,
Поставъ браћи у Карловце тужной,
Нештедно в проливао крвцу,
Ка достоянъ унукъ Обилића;
А! на Вршцу одъ стрѣле душманске
Скрозъ прострѣлѣнъ на земляци паде,
Издѣшуѣи онъ дружини рече:

„Држ'те с' браће и дружино мила!
 „Утѣха е за родъ погинути!
 „Я радостанъ са свѣта полазимъ,
 „Ерѣ самъ пао за светинѣ Срба,
 „За честь браће и народность драгу!
 „Та еданпутъ умире се браћо!
 „Ал' болѣ е славно умрѣти,
 „Него робски на земљи живити! — — —
 Каж' му Србе и Србкнью мила:
 „Живіо си за родъ, отачбину,
 „Пануо си за светинѣ обште:
 „Богъ ти души даров'о блаженство!
 „Лака т' црна гдѣ почивашъ земля!“

Гаврило Протиѣ.

ПРИМЪРИ ЮНАШТВА СЛАВЕН- СКОГЪ.

Никола Зринскій.

Београдъ быяше одолѣо свымъ силама Мурата и Муамеда другога; али не могше одржати се противъ великогъ Солимана, кои га освои 30-огъ Августа 1531 године, ако и тежкомъ мукѣмъ, ерѣ више него двадесетъ пута на нѣга е навальивао. Овај царъ више него ико сатре угарску силу, којой пайгорый ударъ зада кодъ Мохача. У слѣдъ несрећнога тамошнѣга боя Турци се разиѣу по свой кралѣвини, плѣнећи е сву и палећи. Солиманъ постави на престолѣ нсте Ивана Заполю. Подъ свою старость онъ се опетъ завади са Угрима, и обѣдне їмъ градъ Сигетъ са 200.000 войника. Заповѣдникъ Сигета быо е Никола Зринскій, чїя породица быяше се изъ Далмаціе преселила у Хрватску; а врховный управитель турске войске, подъ надзоромъ Солимана, быо е великій везирѣ Мехмедъ Соколовиѣ. Ето да Славена, еднога противъ другога, а оба біо се ва уѣ народъ!... Турци веѣ изгубише тридесетъ и седамъ дана подъ Сигетомъ, изгубише многе войводе, а града не преотече. Солиманъ покуша мыто, кадѣ силомъ ништа нїе могао. Онъ обећа Зринскому, да ће га учинити управительмъ све Илїріе, и Хрватску му дати као наслѣдну властитость, само да му Сигетъ преда. Зринскій све одбаци. Али крѣпость нѣгова имала е доћи подъ много веѣе, подъ најтеже испушенѣ. Ловацъ Зринскова сына быо е пао Турцима у руке. Ови скину сѣ нѣга грбъ Зринскове породице, покажу га Николи, слажу му, да су му главомъ сына ухватили, и загрозе,

да ће га предъ градомъ на колацъ патаѣи, ако га онъ сѣ предаіомъ града не одкупи. У Николи стресе се отчїинско срце, али и тай болѣ онъ преболи, и турско предложенѣ одбаци. Видило се отаца, гдѣ даю на смрть свою дѣцу за крїсть домовине; али дати їй на таку и толико траюћу смрть, као што е грозный колацъ, то е, у колико се я сада могу сѣтити, безъ примѣра у повѣстниці, то е више него што е свое иманѣ, свой животъ жертвовати домовини, то е вршакъ крѣпости човеческе!

Солиманъ умре одъ лютине, што е онај малый градиѣ могао толико време задржати нѣгову силовиту войску, и славу му помрачитѣ. Везирѣ Соколовиѣ, притаивши нѣгову смрть войсци, одма нареди, да се свомъ силомъ на Сигетъ навали. Быяше осмый данъ Септембра године 1570. Турци веѣ быше пре два дана запалили споляшный градъ; али ватра ухвати се я куѣа унутрашности, те Сигетъ савѣ имаѣше скоро постати една хрпа пепела. Непоборимый Зринскій ни тада не помысли на предаю, веѣ рѣши се продрети крозъ сву турску войску, или погинути славно. Обуче се у найбогатїе хальине, о вратѣ обеси ключеве града, па юначкимъ говоромъ охрабривши свои шесть стотина оставши му войвина, сѣ нѣима падне у неприятельску войску крозъ велика врата. И саме жене, у войничке хальине преобучене, биле су се узъ мужеве свое. После найжесточїе борбе оне погнбоше све, погнбоше и другари нѣини, погнбе и Зрински. Само четири одъ нѣговы остану жива, да бы могли своимъ казати неумрло дѣло. Николи Зринскому и другарима нѣговымъ иде нста слава, коя и Леониди са нѣговымъ Шпартанцима.

Матїя Банъ.

ИЗЪ ИСТОРИЕ БОСАНСКЕ.

(Саобщїтїо Везїамнѣ Борѣцкїй)

1. О распрали за кралѣвствомъ босанскимъ, после смрти Стефана Тварка, крала босанскогъ.

Године 1391 умре краль Стефанъ Тварко. Жестокѣ се намеѣу тежећи за кралѣвствомъ породе распре. Сигисмундъ, краль угарскїй, ништа нїе пропустїо потражити, као што свѣдоче дипломе камере Раичаньомъ Адамомъ саобщїтїе, а Праломъ in Annalibus части II. стр. 187-ой

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

преписане, да покаже и онъ неко право краљва угарски на круну босанску. На послѣдку наслѣди Стефанъ Дабиша, сыноваць умершегъ Тварка. И Сплѣтанци Дабишу за краля признаду, као што е изъ пѣовы табула извѣстно, гдѣ год. 1392. 27-гъ Януара стои: „Владаюбу пресвѣтломе Кнезу и Господину нашемъ Стефану Дабиши, Божиомъ милости Расцие, Босне, Далмаціе и т. д. кралю славномъ.“

2. *Босна по смрти Дабише краля трегубо раздѣљна и раскомадана.*

Године 1396. умре Стефанъ Дабиша краљ босанскій, а супруга њгова Елена у намастурь ступи. Жестока се за тимъ роде о наслѣдию питана. Сигисмундъ, краљ угарскій, силомъ неки права круне, и ослапаюћи се на условіа са Стефаномъ учинѣна, хотѣо е да на њга спадне краљвство, и старанъ о томе Хервою войводи свомъ повѣри. Тварко Скуръ (Scirus), Тварка првогъ незаконный сынъ, за краля буде признанъ; но Остоѧ Кристићъ прогласи, да е подметнуть тай сынъ, и присаюзивши се краљу напољскоме, обоици се успротиви. Збогъ чега на 3. части раздѣљномъ краљвству тимъ се ишло на порушењѣ. Стране долнѣ према Србији припаду Тварку, среднѣ, илти Хрватской ближе, Хервою; стране морске Остоѧ.

СПОМЕНИ ИЗЪ НОВІЕ ИСТОРИЕ СРБСКЕ.

Из Београда Благородному Господару Воеводи Живку Шливићу дати се у Рамъ.

Вама авлямо и шалѣмо ову тариву из ковѣте за све разумети извесно за све, да одъ другога више заповести неѣте примати кромѣ одъ онаго ко е у тарифи уменовати и печатомъ потверѣњѣ; ти да заповедашъ надъ Омолѣмъ, и кнезь Јованъ братъ твои, да ти одъ помоћи, и тебе да слуша, и за старіега да те почитуе, то Я и њму пишемъ ту тарифу и предъ нима да прочитате, и одъ саде да небисе усудили преко заповести преступити, него що ви се заповеди кой преступи оѣе старешества лишѣњѣ бити кадъ война буде, послаѣмо Главнокомандуюѣга коиѣе предъ войскомъ бити оногаѣте слушати, сотинѣ остаѣмъ васъ поздравляюћи

У Београду Јануаріа — 11-го дне

1811-го лѣта.

Кара Ђорѣ Петровићъ
П. в. На. С.

Съ поля на овомъ писму јошъ ово стои:
„И сва села да попишете по реду, и како су имъ имена.“

ДО ЧЕГА МОЖЕ ДОВЕСТИ ЧОВЕКА НЕСМЫСЛЕННОСТЬ.

(Истинный догаѣай.)

26. пр. мѣсеца Юніа т. год. у селу Обрежу Среза Темнићскогъ Округа Ягодинскогъ изиѣе коню едномъ (кога сайбиа име остае засадъ у тайности) приштъ на трбуху; сайбиа овога све лѣкове употреби, да свога коня излѣчи, но ово е све суѣтно было; докъ се наипосле слуга овога, именовъ Неша Вучиѣевићъ изъ Ягодине, не прогласи за лѣкара, и обеѣа се газди свомъ, да ѣе онъ болестногъ коня савршено излѣчити тако, да му барутомъ болъ осмуди, па да га никада ништа заболети неѣе. Неша е имао два пиштоля за поясомъ, одъ кои е еданъ быо празанъ, а другій напуњѣнъ, но ни оваи подсица на вальи не имаѣаше, па раземтривши га добро, извади напуњѣнъ пиштоль, и придодавши му на ново јошъ мало барута подаспе га, па онда скреше коню у трбухъ; премда у истомъ пиштолю куршума не было, опетъ е сукія тако коня пробила, да су му таки црева на полѣ испадала, и после тога за еданъ сатъ конь е цркнуо.

Да е по несреѣи Неша јошъ куршумъ у напуњѣномъ пиштолю имао, лако бы могао и когъ човека крозь угинутогъ коня убити, будући е се више людій скупило было око коня овога, и гледало кадъ га е Неша лѣчио. — Истыи Неша не само што е морао пешке до Ягодине за газдомъ своимъ иѣи, но и у пола штете съ газдомъ своимъ, по вредности у 4½ ₰ ц., за убиеногъ коня претрпѣе, будући су се тако њи двоица погодили. — Я бы рекао, да газда овога не покаже у толико слабостъ свою, еръ се њму ништа познати неѣе, што ѣе и овы 4½ ₰ као штету претрпѣти, а Неша бы га морао чтавы 5. мѣсециѣ бадава служити, а и сама стара србска пословица каже: „Случай шкоди господару.“ Нешу пакъ, по момъ миѣнью, за њгову непередосторожностъ у овоме учинѣномъ дѣлу, требало бы тѣлесно казнити за примѣръ осталима, будући е лако могао јошъ коѣмъ човеку смръть нанети.

Р. С. Т.

ПЛАЧЪ МИТРОВАЧКІЙ

3-га Юлія 1848.

1.

Подигла се нека чета людій,
Подигла се, да законъ срамоти,
То не были Турци,
Нит' народъ варварскій,
Веѣъ прави Христїани
И браѣа Славяни:

2.

Да сакруше Срба и юнака,
Да сакруше вѣрна Граничара,
Кон законъ брани,
Ѣзыкъ твердо држи
У средь Срема равна
Митровице штаба.

3.

То зачула и штабска господа,
То зачула пакъ се насмїяла,
Растаѣъ оберштару
И съ нѣмъ офицери
Совѣтъ ружанъ даю
Люта срдца трую.

4.

Пушка пуна изъ пиваре пуца,
Пушка пуца, ал' нико не пада,
Брѣъ вѣра Србина
И молитва света
Помоѣъ нѣму дав
У вечернѣ часе. *)

5.

Ал' топови са сокака ричу,
Ал' топови у пивару туку,
Те сатреше врага,
И самогъ пивара,
Кон чету рани,
Виномъ руйнымъ пов.

6.

Тад' се вриска изъ пиваре чула,
Тад' се вриска до неба подигла,
Кука майка синя:
Шта то, вели, бива
Меѣу браѣомъ ономъ,
Досадъ башъ любезномъ ?

*) То се башъ сбыло, кадъ в народъ на вечерни быо и Богу се молио.

7.

Чула се в та далеко битка,
Чула се е, но како се сбыла;
У отровномъ срдцу
Официръ кривицу
По Винковци баца
На невина срдца.

8.

Живановиѣ *) мудра србска главо!
Живановиѣ наша сва одрадо!
Ты намъ буди овде,
Докъ Србљи не виде,
Шта намъ Бесаръ вели,
Бсмо л' садъ нѣгови ?

9.

Милый Боже! послушай насъ само,
Милый Боже! даруй нама оно,
Да можемо Тебе,
Ка' у мирно време,
Славит' мы на землях
Ѣдни грѣшни люди.

10.

Та е твоя воля света была,
Та е твоя сына намъ послала,
Те намъ онъ доказа:
Да шкоди омраза,
К'о што слога братска
Дав снагу людства!
Ѣданъ Граничаръ.

*) То е г. Яковъ Живановиѣ, одреѣный народный комисаръ за Митровицу, у томъ случаю народный избавитель.

ПОПРАВКА.

У новой вѣзжиди, подъ насловомъ „Юначке пѣсје“, коя в Никшиѣ изъ разны кнѣга сакупљѣне препечатао, поддрала се в велика погрѣшка у томе: што в у тамо на краю штампаной посланицы назначено, да 200 милїона Славяна у Европи има, а познато е, да се таковы на 80. милїона брое, а прва сумма рачуна се на све европске народе. Ову погрѣшку подписаный, умољѣвъ одъ издателя, овыѣъ явно поправя.

Андрїя Стаменковиѣ.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА